



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Administracji Publicznej

KAP.410.2.2.2024

Pan
Miroslaw Matreńczyk
Prezes Zarządu
Fundacja Wschód
ul. Antoniuk Fabryczny 13
15-762 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/003 – Realizacja „Wieloletniego Programu Współpracy Rozwojowej na lata 2021-2030. Solidarność dla Rozwoju”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Fundacja Wschód, ul. Antoniuk Fabryczny 13, 15-762 Białystok (dalej: Fundacja, Zleceniobiorca)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosław Matreńczyk, Prezes Zarządu od 14 kwietnia 2009 r. (dalej: Prezes) (akta kontroli str. 851-852)
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań publicznych dotyczących współpracy rozwojowej.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce, tj. do dnia 31 lipca 2024 r., z możliwością wykorzystania dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Departament Administracji Publicznej
Kontrolerzy	1. Sebastian Krawczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KAP/36/2024 z 17 maja 2024 r. 2. Tomasz Emiljan, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr KAP/37/2024 z 17 maja 2024 r. (akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Fundację Wschód zadań publicznych dotyczących współpracy rozwojowej.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Fundacja, w terminach określonych w umowach dotacji zawartych z Ministrem Spraw Zagranicznych, wydatkowała środki finansowe w ramach realizacji dwóch objętych kontrolą projektów finansowanych z dotacji MSZ, tj. <i>Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii</i> (moduły I-III) oraz <i>Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii</i> (moduł II). Kontrola wydatków w kwocie 2 603,4 tys. zł (tj. 86,3% przekazanych środków dotacji) wykazała, że zostały one poniesione na zadania w ramach ww. projektów zgodnie z warunkami umów. Fundacja wywiązała się z obowiązku prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej oraz ewidencji księgowej projektów. Zleceniobiorca realizował obowiązki promocyjne oraz informacyjne dotyczące realizowanych projektów. O źródle finansowania projektów informowano, m.in. za pomocą tablic informacyjnych umieszczonych na zakupionych środkach trwałych oraz w miejscach realizacji działań w ramach projektów, na stronie Fundacji (z wyjątkiem stwierdzonej nieprawidłowości) oraz Partnera Fundacji³. Cele i zakładane rezultaty projektów zostały osiągnięte, poza rezultatami dotyczącymi produkcji miodu (w przypadku czterech Beneficjentów), produkcji wyrobów betonowych (w przypadku jednego Beneficjenta) oraz wartości przychodów ze sprzedaży w tym z eksportu (w przypadku czterech Beneficjentów). Należy przy tym podkreślić, że nieosiągnięcie tych rezultatów było niezależne od działań Fundacji.

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Krajowe Stowarzyszenie ds. Rozwoju Wsi – Asociația Națională de Dezvoltare Rurală (ACSA) – organizacja partnerska z Mołdawii.

Realizacja zadań przebiegała zgodnie z warunkami umów. Fundacja zgodnie z umowami dotacji wypełniła obowiązki sprawozdawcze w ramach obu badanych projektów.

Stwierdzona nieprawidłowość polegała na niezapewnieniu aktualności informacji zawartych na stronie internetowej Fundacji w zakresie realizacji projektów finansowanych z dotacji udzielonych przez Ministra Spraw Zagranicznych, co było niezgodne z § 7 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych⁴.

Powyższa nieprawidłowość została usunięta w toku kontroli i nie miała wpływu na osiągnięcie celów projektu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

Realizacja zadań dotyczących współpracy rozwojowej

1. W okresie objętym kontrolą Fundacja w ramach współpracy rozwojowej realizowała dwa projekty, sfinansowane z dotacji Ministra Spraw Zagranicznych. Każdy z projektów składał się z trzech rocznych modułów, na które zostały zawarte z MSZ osobne umowy dotacji:

- projekt pod nazwą *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* realizowany w latach 2021-2023, na który Ministerstwo Spraw Zagranicznych przyznało dotację w łącznej wysokości 2 221,5 tys. zł, z czego: w ramach modułu I (realizowanego w 2021 r.) – 663,9 tys. zł, w ramach modułu II (realizowanego w 2022 r.) – 778,5 tys. zł oraz w ramach modułu III (realizowanego w 2023 r.) – 779,1 tys. zł⁵;

- projekt pod nazwą *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii* realizowany w latach 2022-2024, na który Ministerstwo Spraw Zagranicznych przyznało dotację w łącznej wysokości 2 328,6 tys. zł, z czego: w ramach modułu I (realizowanego w 2022 r.) – 734,9 tys. zł, w ramach modułu II (realizowanego w 2023 r.) – 795,7 tys. zł, a w ramach modułu III (realizowanego w 2024 r.) – 798,0 tys. zł⁶.

Przyznane w latach 2021-2023 dotacje na realizację modułów ww. projektów zostały wykorzystane w całości. Z dotacji przyznanej na realizację III modułu projektu pn.: *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich* w 2024 r. wg stanu na 19 lipca 2024 r. wydatkowano 296,1 tys. zł.

Zgodnie z decyzją Ministra Spraw Zagranicznych z 13 czerwca 2024 r., Fundacji została przyznana dotacja w łącznej wysokości 2 414,6 tys. zł⁷ na realizację w latach 2024-2026 projektu pn.: *Innowacje biotechnologiczne w poprawie konkurencyjności sektora upraw roślinnych w Mołdawii*. Umowa na realizację I modułu projektu o wartości 705,4 tys. zł została podpisana 29 lipca 2024 r.

Szczegółowemu badaniu w ramach realizacji zadań w zakresie pomocy rozwojowej zostały poddane cztery moduły w ramach dwóch wyżej wymienionych projektów, tj. moduły I-III projektu pn.: *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* oraz moduł II projektu pn.: *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii*. Łączna wartość dotacji przekazanej i wykorzystanej na realizację tych modułów projektów wyniosła 3 017,3 tys. zł.

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 953, dalej: rozporządzenie w sprawie działań informacyjnych.

⁵ Numery umów odpowiednio: DWR/PPR.2021/012/3/2021 z 13 września 2021 r., DWR/PPR.2021/012/3/2022 z 12 maja 2022 r. oraz DWR/PPR.2021/012/3/2023 z 18 kwietnia 2023 r.

⁶ Numery umów odpowiednio: DWR/PPR.2022/003/3/2022 z 21 października 2022 r., DWR/PPR.2022/002/3/2023 z 26 kwietnia 2023 r. oraz DWR/PPR.2022/0002/3/2024 z 9 kwietnia 2024 r.

⁷ Wartość modułów w kolejnych latach odpowiednio: 705,4 tys. zł w 2024 r., 847,2 tys. zł w 2025 r. oraz 862,0 tys. zł w 2026 r.

Projekt pn.: *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* zakładał osiągnięcie pięciu celów⁸. Również w przypadku projektu pn. *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii* przewidziane było osiągnięcie pięciu celów⁹.

(akta kontroli: CD1, pliki 027-107 str. 3-289, 931)

2. Zgodnie z umowami dotacji zawartymi między MSZ a Fundacją termin realizacji objętych szczegółowym badaniem modułów projektów oraz termin ponoszenia wydatków był wyznaczony na okres pomiędzy 1 stycznia a 31 grudnia danego roku. Jedynie w przypadku projektu *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* (moduł I) termin ten ustalony został na okres od 1 września do 31 grudnia 2021 r. Szczegółowe badanie wykazało, że wszystkie moduły projektów zostały zrealizowane terminowo. W zawartych umowach nie określono etapowania projektów.

(akta kontroli str. 50, 63, 80, 95, 108, 199, 244, 290-386)

3. Szczegółowemu badaniu w zakresie prawidłowości wydatkowania środków w ramach projektów poddana została próba wydatków w ramach modułów objętych kontrolą w łącznej wysokości 2 603,4 tys. zł¹⁰, z czego 127,8 tys. zł stanowiły koszty administracyjne obejmujące m.in.: wynagrodzenie koordynatora i asystenta koordynatora, usługi księgowe, czynsz za wynajem siedziby Fundacji oraz abonamenty telefoniczne. Pozostałą część stanowiły koszty programowe, które obejmowały: zakupy środków trwałych dla Beneficjentów projektów w Mołdawii takich jak m.in.: urządzeń do rozlewania miodu, linii do produkcji karmy dla pszczół, wialni i suszarni do pyłku, urządzenia do pasteryzacji miodu, nadziewarki do wędlin, samochodu-chłodni, stołów uprawowych do kwiatów, form do szalunków betonowych czy pilarki panelowej, a także delegacje w ramach prowadzonych monitoringów projektów.

Łącznie badaniem objęto 179 dowodów księgowych (faktur, rozliczeń delegacji, itp.) wskazanych w sprawozdaniach końcowych z realizacji projektów. Łączna wartość zbadanych wydatków stanowiła 86,3% wykorzystanych dotacji we wszystkich zbadanych modułach.

Badanie wykazało, że środki uzyskane przez Zleceniobiorcę z dotacji zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowach dotacji oraz zgodnie z wymaganiami określonymi w umowach, tj. były poniesione w terminach określonych w umowach, niezbędne do realizacji projektów oraz ujęte w ewidencji księgowej Zleceniobiorcy. Wszystkie poniesione wydatki były udokumentowane właściwymi dokumentami księgowymi, tj. fakturami lub rachunkami¹¹, które trwale oznaczono informacjami o sfinansowaniu z dotacji MSZ. W przypadku wydatków poniesionych w walutach obcych (leje mołdawskie lub EUR) stosowany był kurs określony w umowie, tj. faktyczny kurs wymiany lub w przypadku braku możliwości udokumentowania – średni kurs Narodowego Banku Polskiego z dnia poprzedzającego. Wydatki ponoszone były z zachowaniem określonej w umowach dotacji zasady równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości. W badanej próbie wydatków nie stwierdzono przypadków wystąpienia podwójnego finansowania ze środków dotacji i innych źródeł.

(akta kontroli str. CD1 poz. 1-107, str. 531-849)

⁸ 1. Stworzenie stabilnych podstaw rozwojowych sześciu ośrodków rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii; 2. Rozwój potencjału produkcyjnego i podaży produktów pszczelarskich; 3. Poprawa sytuacji ekonomicznej beneficjentów; 4. Lepsze warunki rozwoju eksportu oraz 5. Nowe miejsca pracy w sektorze pszczelarskim.

⁹ 1. Usunięcie barier rozwoju sześciu ośrodków kobiecej przedsiębiorczości wiejskiej; 2. Wzrost produkcji i sprzedaży własnych produktów; 3. Rozwój potencjału eksportowego; 4. Tworzenie lokalnych miejsc pracy oraz 5. Poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy.

¹⁰ W tym w ramach projektu *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* – moduł I – 626,9 tys. zł, moduł II – 651,8 tys. zł, moduł III – 654,8 tys. zł a w ramach projektu *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii* – moduł II – 669,9 tys. zł.

¹¹ W przypadku zakupu samochodu załączono umowę zakupu.

4. W toku szczegółowego badania czterech modułów stwierdzono również, że Fundacja prowadziła wyodrębnioną ewidencję księgową zgodnie z art. 152 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹² oraz wyodrębnione konta bankowe (w tym walutowe)¹³ dla poszczególnych modułów projektów. Zapisy księgowe prowadzone były na wyodrębnionych kontach księgowych w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Na potrzeby ewidencjonowania środków z dotacji od Ministra Spraw Zagranicznych w Fundacji obowiązywał dokument pod nazwą: *Instrukcja dotycząca zasad ewidencji księgowej i rozliczeń finansowych projektów finansowanych z budżetu państwa (MSZ)*. Ewidencja dotycząca projektów zakończonych była zamknięta bez możliwości edycji zapisów. Księgi dla projektów zawierały wszystkie elementy określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁴. Dziennik prowadzony był zgodnie z art. 14 uor, tj. zawierał wszystkie zdarzenia w ujęciu chronologicznym. Dowody księgowe stanowiące podstawę zapisów zawierały wszystkie elementy określone w art. 21 ust. 1 uor. Zapisy w dzienniku były kolejno numerowane i zawierały wszystkie elementy wymagane w art. 23 ust. 2 uor.

(akta kontroli CD1 poz. 001-003, 008, 010-017 str. 387-397, 517-530, 853-957, 1005-1013)

5. Zgodnie z regulaminami konkursów MSZ, w ramach których realizowane były projekty, wielkość kosztów administracyjnych nie mogła przekroczyć 20%.

Szczegółowe badanie wykazało, że kwota kosztów administracyjnych w badanych projektach wynosiła od 11,5% do 19,6%, a więc nie przekraczała limitu określonego w regulaminach MSZ.

Szczegółowe badanie wykazało, że w toku realizacji modułu I oraz II projektu *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* dokonano przesunięcia środków w łącznej wysokości 1,9 tys. zł z kosztów administracyjnych do kosztów programowych¹⁵. Zmiany te wynikały ze wzrostu kosztów transportu międzynarodowego ponad kwotę planowaną i były poprzedzone wyrażeniem zgody przez MSZ.

Ponadto w 17 przypadkach¹⁶ dokonywane były zmiany w kosztach programowych wynikające m.in. ze zmiany koordynatora, przesunięcia terminu wizyt studyjnych czy też pozyskania innych środków trwałych niż te określone w załącznikach do umów dotacji. Zakup innych środków trwałych wynikał m.in.: z opóźnień w certyfikacji linii do produkcji i pakowania propolisu, odstąpienia od stworzenia laboratorium inkubacyjnego i hodowlanego na rzecz zakupu uli pionowych do pasiek na kółkach, odstąpienia od zakupu urządzeń do produkcji miodu w saszetkach na rzecz linii do produkcji uli ze styropianu czy też zakupieniu większej liczby stołów uprawowych. W zamian za odstąpienie od zakupu pierwotnie planowanych środków trwałych Beneficjenci dokonywali zakupu innych środków. Powyższe zmiany w sposobie realizacji zadań nie wymagały zawarcia aneksu do umów dotacji. W przypadku wszystkich zmian Zleceniobiorca zgodnie z §18 ust. 2 i 3 umowy dotacji zwrócił się do MSZ o wyrażenie zgody na ich dokonanie. W każdym przypadku zgoda została udzielona przez MSZ.

(akta kontroli str. CD1 poz. 1-131, str. 297, 317, 344, 370, 983-986)

6. Fundacja w terminie określonym w § 12 umów dotacji złożyła sprawozdania z realizacji objętych kontrolą modułów. Sprawozdania zostały złożone:

¹² Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.

¹³ Konta bankowe dla projektów były nieoprocentowane.

¹⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm., dalej: uor.

¹⁵ Do działu Logistyka zakupów maszyn i urządzeń (0,5 tys. zł) oraz Monitoring projektu: wyżywienie, zakwaterowanie, transport (1,4 tys. zł).

¹⁶ W projekcie *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* – moduł I – trzy zmiany, moduł II – cztery zmiany, moduł III – pięć zmian; w projekcie *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii* – moduł II – pięć zmian.

- 27 stycznia 2022 r. dla projektu pn.: Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii (moduł I),
- 23 stycznia 2023 r. dla projektu pn.: Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii (moduł II),
- 23 stycznia 2024 r. dla projektów pn.: Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii (moduł III) oraz Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii (moduł II).

Sprawozdania złożone zostały w sposób wskazany w umowach, tj. po ich przekazaniu za pośrednictwem systemu e-granty zostały przesłane pocztą lub poprzez e-puap.

Sprawozdania składane były na formularzu zgodnym ze wzorem stanowiącym załącznik do umowy dotacji. Kwoty wydatków objętych szczegółowym badaniem, ujęte w sprawozdaniach były zgodne z dokumentami źródłowymi oraz z ewidencją księgową. Poddane szczegółowemu badaniu dowody księgowe dotyczące poniesionych w projektach kosztów były prawidłowo ujęte w sprawozdaniach.

W zawartych z MSZ umowach dotacji nie został określony obowiązek składania przez Fundację sprawozdań częściowych.

(akta kontroli CD1 pliki 132-136, str. 290-386, 858)

7. Na podstawie analizy dokumentacji księgowej oraz sprawozdań złożonych przez Fundację do MSZ ustalono, że przekazane na realizację projektów środki zostały wykorzystane w całości i nie uzyskano przychodów w związku z realizacją zadań.

(akta kontroli str. 290-397)

8. W treści umów dotacji zawartych między MSZ a Zleceniobiorcą określono cele i efekty jakie zamierzano osiągnąć w wyniku realizacji zadań finansowanych środkami z dotacji.

W przypadku projektu *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii*¹⁷ głównymi zakładanymi efektami było zwiększenie przez Beneficjentów projektu produkcji własnej miodu, zwiększenie przychodów ze sprzedaży, w tym eksportu miodu oraz zwiększenie przez nich zatrudnienia.

W przypadku projektu *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii* głównym zakładanym efektem był rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez modernizację już istniejących lub stworzenie nowych form działalności gospodarczych, przy wsparciu uzgodnionych z Partnerem przedsięwzięć w zakresie inwestycyjnym, edukacyjnym i biznesowym¹⁸.

Założone cele i efekty osiągnięto¹⁹, jednak nie u wszystkich Beneficjentów na zakładanym w umowach poziomie²⁰, co wynikało z przyczyn niezależnych od działań

¹⁷ W ramach realizacji projektu zaplanowano stworzenie warunków do poprawy jakości produkcji, rozwoju kooperacji i wzrostu produkcji oraz eksportu miodu. Projekt obejmował całościowe i wielostronne wsparcie w zakresie edukacji dotyczącej hodowli pszczoł, przetwórstwa miodu, sprzedaży lokalnej i eksportu produktów pszczelarskich oraz stworzenia stabilnych warunków dalszego zrównoważonego rozwoju całego sektora.

¹⁸ W ramach projektu przewidziano wsparcie sześciu przedsięwzięć, w tym: budowę i wyposażenie dwóch zakładów produkcyjnych (wytwórnię produktów spożywczych - suszonych i wędzonych wędlin oraz produkcji mebli tapicerowanych), rozbudowę dwóch kolejnych zakładów: produkcji odzieży ochronnej i mieszalni betonu oraz wyposażenie nowej cukierni, jak również modernizację tuneli ogrodnich do upraw kwiatowych.

¹⁹ Dla projektu *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* (we wszystkich trzech modułach łącznie) osiągnięto poziom założonych w ofercie wskaźników w wysokości: produkcji własnej 687 ton przy zakładanych 642 tonach; poziom sprzedaży produkcji własnej 1192 tony przy zakładanej 1021 ton; przychody ze sprzedaży produktów 5 471 000 EUR przy zakładanych 5 127 000 EUR oraz poziom zatrudnienia 183 osoby przy zakładanych 195. Dla projektu *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii* (moduł II) pięciu z sześciu Beneficjentów osiągnęło wzrost produkcji, wszyscy Beneficjenci osiągnęli wzrost przychodów ze sprzedaży łącznie na poziomie 902 000 EUR przy zakładanych przychodach na poziomie 784 000 EUR oraz wzrost zatrudnienia łącznie na poziomie 86 osób z planowanych 78.

²⁰ Nie osiągnięto założonego wzrostu własnej produkcji miodu i tak: Regionalna baza pszczelarstwa, SRL Carpatina Impex, wieś Pelivan założono wzrost produkcji z 8 do 11 ton – osiągnięto 9 ton; Regionalna modelowa pasieka G.T. „Vieru Ion Tudor-Zaim”, wieś Zaim założono wzrost produkcji własnej miodu do 12 ton – osiągnięto 11 ton; Centrum Rozwoju Pszczelarstwa „GHIDAPISGRUP”, wieś Cojusna założono wzrost wskaźnika produkcji miodu własnego i od dostawców do 74 ton – osiągnięto 65 ton; Spółdzielnia produkcyjna „Sandic Honey Group”, wieś Peresecina zakładany wzrost produkcji własnej miodu do 91 ton – osiągnięto 77 ton oraz nie osiągnięto założonego wzrostu produkcji wyrobów betonowych I.I. BELEI IGOR, wieś Cupcini zakładany wzrost to 5 800 ton – osiągnięto 4 620.

Nie osiągnięto założonego wzrostu przychodów ze sprzedaży w tym z eksportu produktów pszczelarskich, na przykład: Regionalna baza pszczelarstwa, SRL Carpatina Impex, założono wzrost przychodów ze sprzedaży, w tym z eksportu

Fundacji. Głównymi przyczynami nieosiągnięcia przewidzianych poziomów produkcji miodu, jak podał Prezes m.in. był fakt, że *kilka pasiek zostało utraconych ze względu na niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin przez okolicznych rolników (co spowodowało spadek produkcji). (...) Wystąpiły również niekorzystne warunki pogodowe. Zwłaszcza rok 2023 był bardzo niekorzystny pogodowo dla pszczelarzy. Wiosna z dużą liczbą dni chłodnych i deszczowych, a później długotrwała susza w okresie letnim i jesiennym znacznie ograniczyły okresy pozyskiwania pyłku przez pszczoły co w dużym stopniu przełożyło się na ograniczenia w pozyskiwaniu miodu i innych produktów pszczelarskich. W większości regionów Mołdawii produkcja spadła o ponad 50% w stosunku do roku 2022. Niestety skutkowało to pogorszeniem wyników ekonomicznych i ograniczeniem zatrudnienia.*

Głównymi przyczynami nieosiągnięcia przewidzianych poziomów przychodów ze sprzedaży miodu, jak podał Prezes były m.in. *ograniczenia związane z Covid19, które nie pozwoliły nawiązać kontaktów z importerami zagranicznymi, dlatego cała produkcja została sprzedana na rynku krajowym. (...) Kolejnym wyzwaniem była ogromna podaż miodu na rynki UE z Ukrainy (wszelkie ograniczenia eksportowe zostały zniesione w związku z wojną), co przełożyło się na spadki cen eksportu miodu o ponad 50-60% w stosunku do osiągniętych przed wojną na Ukrainie. Spowodowało to znaczne zmniejszenie wpływów z eksportu, nawet przy tych samych lub zwiększonych ilościach sprzedawanych produktów.*

Odnosząc się do nieosiągnięcia planowanego poziomu zatrudnienia nowych pracowników Prezes wskazał, że *główną przyczyną były opóźnienia w uruchomieniu pełnej produkcji w nowych dużych obiektach Centrum Rozwoju Pszczelarstwa Ghidapisgrup, wieś Cojusna i Spółdzielni Produkcyjnej „Sandic Honey Group”, wieś Peresecina. Ze względu na Covid-19 oraz wojnę na Ukrainie dostawy części urządzeń (które były nabywane poza ramami niniejszego projektu) zostały znacznie opóźnione i osoby do obsługi nie zostały zatrudnione w 2022 r.*

Dodatkowo, w przypadku Beneficjenta – *Ośrodek Szkolenia Pszczelarzy SRL Biohoney, wieś Minjir, w związku z problemami z zatrudnieniem pracowników do prac pszczelarskich w związku z emigracją zarobkową, dokonał on zmian w organizacji pracy pozwalających na wzrost wydajności przy zachowaniu poziomu zatrudnienia bez zmian.*

(akta kontroli str. 3-386, 932-938, 953-960)

9. Szczegółowemu badaniu poddano udostępnioną dokumentację, w tym fotograficzną²¹ potwierdzającą realizację obowiązków informacyjnych określonych w umowach dotacji.

Analiza wykazała, że na wszystkich obiektach i urządzeniach, których zakup był finansowany ze środków otrzymanych z MSZ w ramach skontrolowanych modułów projektów umieszczono znak graficzny „Polska pomoc” oraz informację o źródłach finansowania. Również materiały wykorzystywane w ramach warsztatów, szkoleń i spotkań informacyjnych, organizowanych przy udziale Partnera i innych podmiotów²², opatrzone były logiem „Polska pomoc”.

W toku oględzin stwierdzono, że strona internetowa Fundacji zawierała logo *Fundacji Wschód*, znak graficzny „Polska pomoc” przy projektach finansowanych z dotacji

z 118 000 EUR do 132 000 EUR – nie osiągnięto założonego celu, cała produkcja została sprzedana na rynku lokalnym; Centrum Rozwoju Pszczelarstwa „GHIDAPISGRUP”, założono wzrost przychodów z 69 000 EUR do 159 000 EUR – osiągnięto 72 000 EUR, w tym wzrost przychodów z eksportu z zera do 74 000 EUR – celu nie osiągnięto, cała produkcja została sprzedana na rynku lokalnym. Regionalna modelowa pasieka G.T. „Vieru Ion Tudor-Zaim”, wieś Zaim założono wzrost przychodów z eksportu do 24 600 EUR – osiągnięto 17 500 EUR. Zakład eksportu produktów pszczelarskich „VISAPINA-IMPEX” SRL, Orhei zakładano wzrost przychodów ze sprzedaży - eksportu do 1 090 000 EUR – celu nie osiągnięto, nastąpił spadek przychodów z poziomu 965 000 EUR do 950 000 EUR.

²¹ Dokumentacja fotograficzna wykonana przez Prezesa Fundacji podczas wizyt monitorujących.

²² Organizowane m.in. przy współudziale Ministerstwa Rolnictwa Mołdawii i Beneficjentów.

udzielonej przez Ministra Spraw Zagranicznych oraz informację dotyczącą źródła finansowania projektów o treści: „Projekt finansowany z budżetu państwa w ramach polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej”. Opublikowane informacje dotyczyły projektów realizowanych przez Fundację do 2022 r. Na stronie internetowej Fundacja nie publikowała informacji o projektach realizowanych po 2022 r., co szerzej opisano w części wystąpienia dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości.

Udostępniona przez Fundację korespondencja z przedstawicielami MSZ i Ambasady RP w Mołdawii potwierdziła fakt bieżącego informowania ww. podmiotów o kluczowych dla projektów wydarzeniach.

(akta kontroli str. Płyta CD plik 025, str. 859-871, 939-952)

10. W umowach dotacji określono obowiązek informowania MSZ o fakcie wystąpienia istotnych przeszkód w trakcie realizacji projektu, mogących uniemożliwić zrealizowanie zaplanowanych działań lub osiągnięcie zaplanowanych celów.

W toku kontroli ustalono, że Fundacja pozostawała w ciągłym kontakcie z koordynatorem projektu w MSZ oraz przedstawicielami polskiej placówki dyplomatycznej na terenie Mołdawii. Analiza korespondencji prowadzonej pomiędzy Fundacją a MSZ i Ambasadą RP w Mołdawii wykazała, że w okresie objętym kontrolą w przypadkach zagrożenia realizacji projektów Fundacja wnioskowała o dokonanie stosownych zmian. Wszystkie zmiany uzyskały zatwierdzenie MSZ.

(akta kontroli CD1 plik 004, str. 3-386, 930, 932-952)

11. W okresie objętym kontrolą projekty realizowane przez Fundację nie były kontrolowane lub monitorowane przez MSZ.

(akta kontroli str. 850, 878-879, 930, 983-986)

12. Fundacja przy realizacji każdego projektu zawierała umowę z Partnerem Fundacji ACSA²³.

Kontrola wykazała, że Partner Fundacji przed dokonaniem jakichkolwiek operacji na rzecz Beneficjentów, związanych z wydatkowaniem dotacji zawierał z nimi umowy. Środki trwale nabyte na rzecz Beneficjentów Partner przekazywał na podstawie protokołu przekazania sprzętu, z zobowiązaniem do ich niezbywania przez okres pięciu lat od dnia dokonania ich zakupu. Po zakończeniu kluczowego działania projektowego Partner przekazywał do Zleceniobiorcy informację (opis zrealizowanego działania i jego efekty, grup Beneficjentów oraz dokumentację zdjęciową) mającą na celu promocję projektu, która może zostać opublikowana na stronie www.polskapomoc.pl.

Wszystkie powyższe działania były realizowane przez Partnera zgodnie z postanowieniami umów partnerskich.

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki bezpośredniego przekazania przez Fundację Wschód środków finansowych Beneficjentom.

Kontrola wykazała, że Koordynator projektu regularnie przeprowadzał wizyty monitorujące realizację obu objętych kontrolą projektów.

(akta kontroli str. 398-463, 878-929)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Strona internetowa Fundacji²⁴ nie zawierała aktualnych informacji w zakresie realizacji projektów finansowanych z dotacji udzielonych przez Ministra Spraw

²³ Dalej: umowa partnerstwa.

²⁴ www.fundacja.wschod.pl

Zagranicznych. Było to niezgodne z § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie działań informacyjnych stanowiącym, że podmiot realizujący zadanie finansowane z budżetu państwa zapewnia aktualność informacji zawartych na stronie internetowej w zakresie realizacji zadania lub projektu.

W toku oględzin strony internetowej Fundacji Wschód²⁵ ustalono m.in. jak poniżej:

- w rozdziale Aktualności najnowsze informacje dotyczyły projektów: *Rozwój kobiecej przedsiębiorczości w regionach wiejskich Mołdawii* (moduł I) oraz *Wsparcie kompleksowego rozwoju pszczelarstwa w Mołdawii* (moduł II) z 2022 r.,
- w rozdziale *Projekty realizowane – Programy rozwojowe* – najnowsze informacje projekty pochodziły z 2014 r.,
- w rozdziale *Projekty zrealizowane – Programy rozwojowe* – najnowsze informacje projekty pochodziły z 2016 r.

Prezes Fundacji wyjaśnił, m.in., że *strona internetowa Fundacji Wschód uległa awarii i całkowicie zniknęła na pewien czas z ogólnodostępnej przestrzeni Internetu. Po interwencji u dostawcy serwisu okazało się, że oprogramowanie na którym działała strona internetowa jest bardzo przestarzałe, doszło do awarii i w związku z tym dostawca całkowicie usunął stronę ze względów bezpieczeństwa pozostałych klientów (przestarzałe oprogramowanie było zbyt łatwym celem hakerów ze względu na brak stosownych zabezpieczeń). Poprosiliśmy o odtworzenie strony, jednak udało się to tylko częściowo. W znacznym stopniu dane zostały utracone, część uległa przemieszaniu. W związku z powyższym po zakończeniu oględzin (podczas prowadzonej kontroli) podjęta została decyzja o utworzeniu nowej strony internetowej Fundacji Wschód. Taka strona została utworzona i w obecnej formie spełnia wszystkie niezbędne wymagania.*

W dniu 30 lipca 2024 r. przeprowadzono ponowne oględziny strony internetowej (dostępnej pod adresem Fundacji).

W toku oględzin stwierdzono, że strona internetowa Fundacji zawiera aktualne informacje o realizowanych od 2021 r. projektach finansowanych z dotacji udzielonych przez Ministra Spraw Zagranicznych.

Tym samym wyżej wymieniona nieprawidłowość została usunięta w toku kontroli.

(akta kontroli str. 859-871, 932, 988-994)

IV. Wnioski

W związku z usunięciem w trakcie kontroli stwierdzonej nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego.

²⁵ W dniu 10 lipca 2024 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Administracji Publicznej Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, sierpnia 2024 r.

Kontrolerzy
Sebastian Krawczyk
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Administracji Publicznej
Dyrektor

.....
podpis

Tomasz Emiljan
Doradca techniczny

.....
podpis

.....
podpis